

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 6 mars 2020

Mål nr

Ö 5795-19

PARTER

Klagande

BS

God man enligt 20 kap. 2 § andra stycket föräldrabalken:

Advokat ÅS

Ombud: Advokat DT

Motpart

Överförmyndaren i Vansbro kommun

Överförmyndare i samverkan i övre Dalarna

Mora kommun

792 80 Mora

SAKEN

Avvisande av överklagande

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2019-11-05 i mål ÖÄ 11499-19

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer hovrättens avvisningsbeslut och lämnar tillbaka målet till hovrätten för fortsatt handläggning.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

BS har yrkat att Högsta domstolen ska undanröja hovrättens avvisningsbeslut och lämna tillbaka målet till hovrätten för fortsatt handläggning.

Överförmyndaren har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL**Bakgrund**

1. Efter ansökan från överförmyndaren beslutade tingsrätten den 11 oktober 2019 att, för tiden till dess ärendet avgjorts slutligt, anordna förvaltarskap för BS samt utse en förvaltare att bevaka hans rätt, förvalta hans egendom och sörja för hans person. Beslutet skulle gälla omedelbart.
2. Med åberopande av en fullmakt, undertecknad av BS den 14 oktober 2019, gav advokaten DT in ett överklagande av beslutet. Fullmakten omfattade bl.a. att anhängiggöra, utföra och bevaka BSs talan angående förvaltarskap mot överförmyndaren.
3. Hovrätten har avvisat överklagandet med hänvisning till att DT inte har visat att han är behörig att företräda BS.

Frågan i Högsta domstolen

4. Huvudfrågan i Högsta domstolen är om en person som det har förordnats en förvaltare för kan lämna en giltig fullmakt åt ett ombud att överklaga beslutet om förvaltarskap.

Förvaltarskap

5. Bestämmelser om anordnande av förvaltarskap finns i 11 kap. föräldrabalken. Enligt 7 § får rätten besluta att anordna förvaltarskap om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Förvaltaruppdraget ska anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall.

6. Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder honom eller henne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget (9 §). Trots ett förvaltarförordnande har den enskilde alltid rätt att själv vidta vissa rättshandlingar, bl.a. att sluta avtal om tjänst eller annat arbete (8 §). Förvaltaren är inte behörig att företräda den enskilde i frågor om att ingå äktenskap, bekräfta faderskap, upprätta testamente eller liknande frågor av utpräglat personlig karaktär (12 kap. 2 § tredje stycket föräldrabalken).

Fullmakt och processbehörighet

7. Den som är part i ett mål eller ärende får anlita ombud genom att lämna en fullmakt, se 12 kap. 1 och 8 §§ rättegångsbalken och 47 § lagen om domstolsärenden. En fullmakt kan som regel vara bärare av fullmaktsgivarens rättshandlingsförmåga så långt denna räcker, men inte längre.

8. Möjligheten för den som har en förvaltare att utfärda en giltig fullmakt är kopplad till om han eller hon själv har rätt att råda över det som fullmakten avser (jfr 22 § avtalslagen). När det gäller rättegångsfullmakter har det ansetts

att den som har fått en förvaltare förordnad för sig kan utfärda en giltig rättegångsfullmakt åt ett ombud att företräda honom eller henne i den omfattning som han eller hon, trots förvaltarskapet, själv får föra talan. Vilken processbehörighet den enskilde har i sådana situationer måste prövas från fall till fall, med beaktande bl.a. av karaktären på det mål eller ärende där frågan aktualiseras (jfr prop. 1974:142 s. 124).

9. Om domstolen finner att en part saknar processbehörighet, ska talan avvisas. En part som har fått sin talan avvisad på grund av bristande processbehörighet har i princip rätt att få till stånd en överprövning av processbehörigheten (se NJA 1972 s. 272 samt Lars Welamson och Johan Munck, *Processen i hovrätt och Högsta domstolen, Rättegång VI*, 5 uppl. 2016, s. 40 not 78).

Rätten att överklaga ett beslut om förvaltarskap

10. I domstol handläggs frågor om förvaltarskap enligt ärendelagen. Tingsrättens beslut överklagas enligt 39 § till hovrätten. Ett beslut av tingsrätten om att anordna förvaltarskap för tiden till dess ärendet slutligt avgörs får överklagas särskilt (20 kap. 11 § föräldrabalken).

11. En rätt att under vissa förutsättningar få ett beslut om förvaltarskap omprövat eller överprövat av domstol följer också av artikel 6 i Europakonventionen. Sålunda har Europadomstolen ansett att det strider mot denna artikel att inte låta den som genom ett beslut helt eller delvis har frångått sin rättskapacitet få frågan om att återfå sin rättskapacitet rättsligt prövad (se *Stanev v. Bulgarien* [GC], no. 36760/06, ECHR 2012 och *Nataliya Mikhaylenko v. Ukraina*, no. 49069/11, 30 May 2013).

12. I 20 kap. 3 § första stycket föräldrabalken regleras vem som får överklaga ett beslut om förvaltarskap. En sådan rätt har, förutom den som beslutet särskilt rör, var och en som har rätt att göra ansökan i saken (se

11 kap. 15 § första stycket). Det står klart att den som ansökan avser har rätt att överklaga.

13. Varken lagtexten eller förarbetena ger stöd för att rätten till överklagande enligt 20 kap. 3 § föräldrabalken skulle vara villkorad av den enskildes hälsotillstånd eller intellektuella förmåga. Det skulle också vara mindre väl förenligt med regleringen i övrigt att i ett ärende om förvaltarskap, som ju handlar om att bedöma hälsotillståndet och liknande förhållanden, pröva detta som en inledande processuell fråga. En sådan ordning skulle inte heller ligga i linje med Europadomstolens praxis (se p. 11) eller med principen att den som av en domstol inte har ansetts processbehörig har rätt att få tillstånd en överprövning av processbehörigheten (se p. 9).

14. Den som i enlighet med det sagda har rätt att överklaga ett beslut om förvaltarskap har också möjlighet att lämna en fullmakt till någon att för hans eller hennes räkning överklaga beslutet (jfr p. 7 och 8).

Bedömningen i detta fall

15. I 20 kap. 12 § tredje stycket föräldrabalken finns ett förbud mot att överklaga vissa av hovrättens beslut. Överklagandeförbudet gäller fall där hovrätten har prövat beslut som tingsrätten har meddelat under rättegången i någon sådan fråga som anges i 20 kap. 11 §, bl.a. interimistiska beslut om förvaltarskap. Bestämmelsen kan emellertid inte anses ta sikte på beslut som rör frågan om den som avses med en ansökan om förvaltarskap har rätt att anlita ombud och överklaga det interimistiska beslutet. Överklagandeförbudet hindrar således inte en prövning i detta fall.

16. BS var behörig att överklaga tingsrättens beslut om förvaltarskap. Han kunde därmed också lämna en giltig fullmakt åt DT att överklaga beslutet åt honom. Fullmakten är utformad så att den ger behörighet att överklaga beslutet.

17. DT har således visat att han är behörig att företräda BS i både hovrätten och Högsta domstolen. Hovrättens avvisningsbeslut ska därför undanröjas och målet lämnas tillbaka till hovrätten för fortsatt handläggning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Dag Mattsson, Petter Asp, Cecilia Renfors och Johan Danelius (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Evelina Säfwe